

Vergaderjaar 2019–2020

32 317

JBZ-Raad

KS

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 4 maart 2020

De leden van de vaste commissie voor Immigratie en Asiel / JBZ-Raad¹ hebben kennisgenomen van de brief van de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid van 22 november 2019² waarin zij, samen met de Minister van Justitie en Veiligheid, het verslag van de JBZ-Raad van 7 en 8 oktober 2019 aanbiedt.

Naar aanleiding hiervan zijn op 3 december 2019 en 13 februari 2020 brieven gestuurd aan de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid.

De Staatssecretaris heeft op 3 maart 2020 gereageerd.

De commissie brengt bijgaand verslag uit van het gevoerde schriftelijk overleg.

De griffier van de vaste commissie voor Immigratie en Asiel/ JBZ-Raad, Van Dooren

¹ Samenstelling:

Kox (SP), Faber-van de Klashorst (PVV) (*voorzitter*), De Boer (GL), Van Dijk (SGP), Van Hattem (PVV), Jorritsma-Lebbink (VVD), Nooren (PvdA), Oomen-Ruijten (CDA), Rombouts (CDA), Stienen (D66), Teunissen (PvdD), Van Rooijen (50PLUS), Adriaansens (VVD), De Blécourt-Wouterse (VVD), Van der Burg (VVD), Cliteur (FVD), Doornhof (CDA), Gerbrandy (OSF), Huizinga-Heringa (CU), Karimi (GL), Nanninga (FVD) (*ondervoorzitter*), Van Pareren (FVD), Veldhoen (GL), Vos (PvdA), De Vries (Fractie-Otten)

² *Kamerstukken I*, 2019–2020, 32 317, KK.

BRIEF VAN DE VOORZITTER VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR IMMIGRATIE EN ASIEL / JBZ-RAAD

Aan de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid

Den Haag, 3 december 2019

De leden van de vaste commissie voor Immigratie en Asiel / JBZ-Raad hebben met belangstelling kennisgenomen van uw brief van 22 november 2019³ waarin u, samen met de Minister van Justitie en Veiligheid, het verslag van de JBZ-Raad van 7 en 8 oktober 2019 aanbiedt. De leden van de fracties van **GroenLinks** en de **PvdA** hebben gezamenlijk naar aanleiding hiervan de volgende vragen en opmerkingen.

De leden van de fracties van GroenLinks en de PvdA lezen in het verslag dat de Europese Commissie tijdens de JBZ-Raad van 7–8 oktober 2019 heeft medegedeeld dat evacuatie van vluchtelingen en migranten van Libië naar Rwanda van start is gegaan onder het nieuwe *Emergency Transit Mechanism*. Naar aanleiding hiervan hebben deze leden een aantal vragen.

Welke afspraken zijn er met de Rwandese regering gemaakt over het nieuwe *Emergency Transit Mechanism* en welke proces is hieraan vooraf gegaan? De onmenselijke behandeling van vluchtelingen en migranten in de gevangenissen in Libië zijn meermaals beschreven in de rapporten van mensenrechten en vluchtelingenorganisaties organisaties als Amnesty International, Human Rights Watch en Artsen zonder Grenzen. Als de Europese Commissie over de evacuatie van Libië naar Rwanda spreekt, betekent het dat de Europese Commissie toegang heeft tot Libische faciliteiten voor vluchtelingen en migranten? Zo ja, geldt dit voor alle Libische faciliteiten of slechts enkele in bepaalde delen van Libië? Zo nee, kunt u dan aangeven over welke vluchtelingen en migranten uit Libië de EU het dan heeft, zo vragen de leden van de fracties van GroenLinks en de PvdA.

Wat is uw oordeel en het oordeel van de Europese Commissie over de omstandigheden waaronder vluchtelingen en migranten in Libië jarenlang zijn vastgezet en nog altijd worden vastgezet? Ziet de Europese Commissie hierin enige Europese verantwoordelijkheid om deze praktijken alsnog zo snel mogelijk te stoppen? Welke bijdrage levert de Commissie aan de Libische autoriteiten in het kader van vastzetten van vluchtelingen en migranten, zowel financieel als anderszins? Kunt u aangeven welke vorm van toezicht wordt geïmplementeerd op de situatie aldaar? Hoe lang zal het duren om vluchtelingen en migranten uit Libië te evacueren? Is de EU bij de evacuatie afhankelijk van de samenwerking met Libië en met wie werken ze dan samen? En onder welke condities? Wordt hier financiële hulp gegeven? Worden alle vluchtelingen, ongeacht waar iemand oorspronkelijk vandaan komt, verplaatst naar Rwanda? Wat gebeurt er vervolgens met de mensen die in Rwanda zijn aangekomen? Kunt u ook aangeven waarom Rwanda is gekozen als de locatie voor een *Emergency Transit Mechanism*? Wordt Rwanda financieel ondersteund voor de samenwerking in het kader van dit mechanisme? Zo ja, om welke bedragen gaat het en waar komt dit geld vandaan? Gaat het hierbij ook om geld dat bestemd is voor ontwikkelingssamenwerking? En wordt Rwanda ook op niet-financiële wijze gesteund voor de geboden hulp? En zo ja, op welke wijze? Krijgen de migranten en vluchtelingen voordat zij getransporteerd worden naar Rwanda de kans asiel aan te vragen in een Europees land? Zo nee, is dat niet strijdig met non-refoulement beginsel?

³ Kamerstukken I, 2019–2020, 32 317, KK.

En werkt de EU hiermee niet mee met de schending van het Vluchtelingenverdrag?

De Rwandese regering staat bekend voor systematische schending van mensenrechten. Op welke manier zal Europese Commissie er op toezien dat de vluchtelingen en migranten die uit Libië geëvacueerd worden niet weer in een uitzichtloze situatie met (grove) schendingen van mensenrechten worden geconfronteerd? De naam *Emergency Transit Mechanism* suggereert dat hier om een noodoplossing gaat. Inderdaad zijn de leden van de fracties van GroenLinks en de PvdA van mening dat de onmenselijke situatie waarin de vluchtelingen en migranten in Libië verblijven een noodmaatregel rechtvaardigt, maar wat zijn de afspraken met Rwanda voor verdere behandeling van de geëvacueerde vluchtelingen en migranten?

De vaste commissie voor Immigratie en Asiel / JBZ-Raad ziet uw beantwoording met belangstelling tegemoet en ontvangen deze graag binnen vier weken na dagtekening van deze brief.

Voorzitter van de vaste commissie voor Immigratie en Asiel / JBZ-Raad,
M.H.M. Faber-van de Klashorst

**BRIEF VAN DE VOORZITTER VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR
IMMIGRATIE EN ASIEL / JBZ-RAAD**

Aan de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid

Den Haag, 13 februari 2020

Per brief⁴ van 3 december 2019 zijn door de leden van de vaste commissie voor Immigratie & Asiel / JBZ-Raad vragen aan u gesteld naar aanleiding van het verslag van de JBZ-Raad van 7-8 oktober 2019. Tot op heden heeft de Kamer uw beantwoording echter helaas nog niet mogen ontvangen. De voornoemde leden hechten aan een spoedige beantwoording.

De leden van de vaste commissie voor Immigratie & Asiel / JBZ-Raad zien uw reactie met belangstelling tegemoet.

Voorzitter van de vaste commissie voor Immigratie en Asiel / JBZ-Raad,
M.H.M. Faber-van de Klashorst

⁴ Kenmerk 165669.02u.

**BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN JUSTITIE EN
VEILIGHEID**

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 3 maart 2020

Hierbij bied ik u, mede namens de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking, de reactie aan op de vragen en opmerkingen van de leden van de fracties van GroenLinks en de PvdA.

De Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid,
A. Broekers-Knol

Vraag 1

Welke afspraken zijn er met de Rwandese regering gemaakt over het nieuwe *Emergency Transit Mechanism* en welke proces is hieraan voorafgegaan? De onmenselijke behandeling van vluchtelingen en migranten in de gevangenissen in Libië zijn meermaals beschreven in de rapporten van mensenrechten en vluchtelingenorganisaties organisaties als Amnesty International, Human Rights Watch en Artsen zonder Grenzen. Als de Europese Commissie over de evacuatie van Libië naar Rwanda spreekt, betekent het dat de Europese Commissie toegang heeft tot Libische faciliteiten voor vluchtelingen en migranten? Zo ja, geldt dit voor alle Libische faciliteiten of slechts enkele in bepaalde delen van Libië? Zo nee, kunt u dan aangeven over welke vluchtelingen en migranten uit Libië de EU het dan heeft, zo vragen de leden van de fracties van GroenLinks en de PvdA.

Antwoord 1

President Kagame kondigde reeds in 2017, in reactie op het BBC-bericht over slavernijpraktijken in Libië, aan **vluchtelingen uit Libië te willen opvangen**.

In augustus 2019 is een overeenkomst tussen UNHCR, Rwanda en de Afrikaanse Unie getekend en het ETM Rwanda gelanceerd. De VN-Vluchtelingenorganisatie (UNHCR) is verantwoordelijk voor de evacuatie van de meest kwetsbare vluchtelingen uit Libië. Om deze evacuaties uit te kunnen voeren verzoekt UNHCR het Libische Directorate for Combatting Illegal Migration (DCIM) om toegang tot de officiële detentiecentra die onder het beheer van DCIM staan.

Vraag 2

Wat is uw oordeel en het oordeel van de Europese Commissie over de omstandigheden waaronder vluchtelingen en migranten in Libië jarenlang zijn vastgezet en nog altijd worden vastgezet? Ziet de Europese Commissie hierin enige Europese verantwoordelijkheid om deze praktijken alsnog zo snel mogelijk te stoppen? Welke bijdrage levert de Commissie aan de Libische autoriteiten in het kader van vastzetten van vluchtelingen en migranten, zowel financieel als anderszins? Kunt u aangeven welke vorm van toezicht wordt geoeft op de situatie aldaar? Hoe lang zal het duren om vluchtelingen en migranten uit Libië te evacueren? Is de EU bij de evacuatie afhankelijk van de samenwerking met Libië en met wie werken ze dan samen? En onder welke condities? Wordt hier financiële hulp gegeven? Worden alle vluchtelingen, ongeacht waar iemand oorspronkelijk vandaan komt, verplaatst naar Rwanda? Wat gebeurt er vervolgens met de mensen die in Rwanda zijn aangekomen? Kunt u ook aangeven waarom Rwanda is gekozen als de locatie voor een *Emergency Transit Mechanism*? Wordt Rwanda financieel ondersteund voor de samenwerking in het kader van dit mechanisme? Zo ja, om welke bedragen gaat het en waar komt dit geld vandaan? Gaat het hierbij ook om geld dat bestemd is voor ontwikkelingssamenwerking? En wordt Rwanda ook op niet-financiële wijze gesteund voor de geboden hulp? En zo ja, op welke wijze? Krijgen de migranten en vluchtelingen voordat zij getransporteerd worden naar Rwanda de kans asiel aan te vragen in een Europees land? Zo nee, is dat niet strijdig met non-refoulement beginsel? En werkt de EU hiermee niet mee met de schending van het Vluchtelingenverdrag?

Antwoord 2

Zoals vaker gemeld, blijft de situatie voor migranten en vluchtelingen in Libië zorgelijk en volgt het kabinet de ontwikkelingen nauwgezet. Het kabinet zet zich in voor het verbeteren van de situatie van betrokkenen in de Libische detentiecentra met als doel de uiteindelijke sluiting daarvan. De Europese Commissie deelt deze zorg en inzet. De situatie in Libië wordt regelmatig in EU-verband besproken. De EU levert geen bijdrage aan de Libische autoriteiten in het kader van het vastzetten van migranten en vluchtelingen. Wel draagt de EU via het *European Trustfund for Africa* (EUTF) bij aan o.a. IOM en UNHCR om de situatie van migranten en vluchtelingen in Libië te verbeteren. UNHCR heeft in 2019 meer dan 1.300 monitoringsbezoeken aan Libische detentiecentra gebracht. Ondanks de slechte omstandigheden reizen er nog steeds migranten en vluchtelingen naar en via Libië. Volgens de laatste cijfers waren er op 31 januari 2020 47.324 vluchtelingen en asielsezoekers geregistreerd bij UNHCR in Libië. Naar schatting van IOM bevinden zich op dit moment meer dan 600.000 migranten in Libië. Het evacueren van de meest kwetsbare vluchtelingen uit Libië door UNHCR, alsook het bevorderen van de vrijwillige terugkeer van migranten naar hun landen van herkomst door IOM, is een doorlopend proces. De EU heeft in 2019 EUR 13 mln. bijgedragen aan UNHCR Libië. Het kabinet heeft dit najaar additionele bijdragen aan UNHCR en IOM in Libië (resp. EUR 3,3 mln. en EUR 2,1 mln.) gedaan om de verslechterde humanitaire situatie van migranten en vluchtelingen het hoofd te bieden. Deze bijdragen worden o.a. ingezet voor evacuatie van kwetsbare vluchtelingen middels het nieuwe ETM Rwanda, cash assistentie aan vluchtelingen en *Internally Displaced Persons* (IDP's) in stedelijke centra en opvang en vrijwillige terugkeer van migranten.

Selectie van de vluchtelingen voor het ETM vindt plaats op basis van kwetsbaarheid, na toegang van UNHCR tot de centra in Libië. Inmiddels zijn met drie chartervluchten 306 vluchtelingen naar Rwanda overgebracht. Het merendeel is Eritrees, gevolgd door een kleinere groep Somaliërs en Ethiopiërs en een enkele (Zuid-)Sudanees. De meerderheid is minderjarig en man. De vluchtelingen worden opgevangen in het Gashora transit centre. Eenmaal in Rwanda aangekomen krijgen de evacuees onder andere *vocational training*, psychosociale hulp, taallessen, begeleiding in sport- en spelactiviteiten en medische zorg. De evacuees hebben bewegingsvrijheid en kunnen zich mengen met de lokale bevolking. Doel is snelle zelfvoorzienendheid en (her)integratie, of vluchtelingen nu in Rwanda blijven danwel elders een nieuw leven opbouwen. UNHCR gaat ervan uit dat de vluchtelingen ongeacht de uiteindelijke bestemming minimaal zes maanden in Gashora zullen verblijven. Er is voor Rwanda gekozen omdat dit land bereid was tot het openen van een ETM en UNHCR daartoe voldoende mogelijkheden zag. Rwanda krijgt geen (financiële) tegemoetkomingen voor de opvang. Asiel aanvragen in een Europees land kan alleen op Europees grondgebied. Evacuatie naar Rwanda en van daaruit naar andere landen is op geen enkele wijze strijdig met het non-refoulement beginsel.

Vraag 3

De Rwandese regering staat bekend voor systematische schending van mensenrechten. Op welke manier zal Europese Commissie erop toezien dat de vluchtelingen en migranten die uit Libië geëvacueerd worden niet weer in een uitzichtloze situatie met (groeve) schendingen van mensenrechten worden geconfronteerd? De naam *Emergency Transit Mechanism* suggereert dat hier om een noodoplossing gaat. Inderdaad zijn de leden van de fracties van GroenLinks en de PvdA van mening dat de onmense-

lijke situatie waarin de vluchtelingen en migranten in Libië verblijven een noodmaatregel rechtvaardigt, maar wat zijn de afspraken met Rwanda voor verdere behandeling van de geëvacueerde vluchtelingen en migranten?

Antwoord 3

Rwanda heeft zich met het ondertekenen van het MoU gecommitteerd aan bepaalde bijdragen en internationale standaarden, bijvoorbeeld bij het aanwijzen van een geschikte locatie voor de opvang (het Gashora reception centre). Het ETM Rwanda wordt echter uitgevoerd door UNHCR. UNHCR ontvangt hiervoor EUR 10,3 mln. uit het EUTF. Door UNHCR wordt in samenspraak met de betreffende vluchtelingen gekeken wat voor hen de beste toekomst is. Voor minderjarigen worden best interest determination assessments uitgevoerd om te bepalen waar zij uiteindelijk het beste naartoe zouden kunnen. Dit proces geschiedt op vrijwillige basis en zonder beïnvloeding door de Rwandese overheid. De opties zijn onder meer: hervestiging naar een derde land; vrijwillige terugkeer en herintegratie naar het land van herkomst; familiehereniging in een derde land of het land van herkomst; en integratie en lange termijn verblijf in Rwanda. Er vindt regelmatig overleg met de Rwandese autoriteiten en met UNHCR plaats en ambassades van andere landen zijn welkom voor een bezoek aan het ETM. Het Ministerie van Buitenlandse Zaken houdt een vinger aan de pols; de Nederlandse Ambassadeur in Rwanda bracht op 8 januari jl. een bezoek aan het ETM.